

EXPREMIÉRI

Cyklus portrétov siedmich bývalých slovenských premiérov, nakrútený študentami VŠMU.

Projekt nadväzuje na rovnomenný úspešný projekt Českej televízie. Základnou myšlienkou je priniesť reflexiu novodobých politických elít na Slovensku očami študentov Ateliéru dokumentárnej tvorby FTF VŠMU, ktorí nie sú pamätníkmi udalostí a dejov a môžu priniesť nezaťažený pohľad pri rekonštrukcii a hodnotení udalostí a osobností. Sedem dielov cyklu, každý v dĺžke 26 minút, sa venuje jednotlivým expremiérom SR od roku 1989. Cyklus je sériou autorských dokumentov, ktoré reflektujú nedávnu minulosť a zároveň pátrajú po súčasnom osude bývalých premiérov a ich vplyve na dnešnú spoločnosť. Výsledkom je doplnenie projektu v rámci spoločných dejín Česka a Slovenska, čím sa zároveň umožňuje umelecká a profesionálna konfrontácia mladých českých a slovenských dokumentaristov.

Režiséri boli vybraní počas jari 2015 dramaturgom projektu a pedagógom FTF VŠMU Petrom Kerekesom spomedzi študentov Ateliéru dokumentárnej tvorby. Projekt je koprodukciou spoločnosti MPhilms a RTVS, jeho výrobu spolufinancoval Audiovizuálny fond a Bratislavský samosprávny kraj.

“Koncept televízneho cyklu sme adaptovali z rovnomenného českého projektu, ktorý realizovala ČT Brno v roku 2014. Jeho podstatou je snaha o reflexiu nedávnych dejín krajiny cez postavy bývalých premiérov, videná očami mladých dokumentaristov (v čase, keď na projekte začali pracovať boli všetci ešte študentami VŠMU). Dejiny Slovenska, ktoré prostredníctvom tohto projektu mapujú, sú de facto dejinami ich života, sú tým, čo formovalo ich svet a práve preto nás zaujímal tento uhol pohľadu.” Zora Jaurová, Mátyás Priklér, producenti.

Cyklus je určený pre vysielanie RTVS a ČT. Neskôr bude uvedená aj jeho online verzia. Prvý diel / Milan Čič / odvysiela **RTVS na Dvojke v pondelok 29. októbra o 21.30.**

Dvojka odvysiela postupne všetky časti cyklu vždy v pondelok v rovnakom čase, v poradí:

Milan Čič / réžia: Mária Brnušáková

Ján Čarnogurský / réžia: Kristína Leidenfrostová

Vladimír Mečiar / réžia: Dominik Jursa

Jozef Moravčík / réžia: Jana Durajová

Mikuláš Dzurinda / réžia: Lena Kušnieriková

Iveta Radičová / réžia: Edo Cicha

Robert Fico / réžia: Lucia Kašová

Milan Čič

réžia: Mária Brnušáková

Mária Brnušáková /13.5.1985, Dolný Kubín

Vysoká škola Múžických umení, Ateliér dokumentárnej tvorby 2011-2016, Peter Kerekes 2014-2016.

Zaujala ma skutočnosť, že prvým slovenským premiérom sa stal človek, ktorý bol celý život socialistický funkcionár. V politike sa pohyboval od ukončenia štúdií na právnickej fakulte až do roku 2012, kedy svoju kariéru zakončil ako riaditeľ kancelárie prezidenta. Pritom podľa vlastných slov o funkcii nemal záujem. Tvrdil, že do politiky vstupoval s víziou podieľať sa na rehabilitáciách nespravodlivo odsúdených. Napriek tomu, že s vtedajšou "mocou" spolupracoval, nikdy sa nestal exponentom režimu, ako napríklad jeho súčasník Vasil Biľak. Čič bol súčasťou systému, no zároveň nikdy nevystupoval represívne, možno práve preto, že bol veriaci. Hľadal možnosti ako systém zmierňovať. Pôvodne som vo filme chcela zachytiť Čičovu zmenu: Chlapec, ktorý vyrástol vo vidieckom prostredí, s tradičnými kresťanskými hodnotami, sa postupne mení na *obracača kabátov*, o ktorého charaktere by sa dalo pochybovať. Chcela som sa bližšie pozrieť na spôsob, akým si politik ospravedlňuje svoje konanie, ktoré sa prestane stotožňovať s jeho pôvodnými hodnotami.

Ako dlho:

Milan Čič zomrel v roku 2012, nakrúcala som rozhovory s jeho priateľmi a s ľuďmi, s ktorými najmä v čase 1988-1990 v politike spolupracoval. Vzniklo 10 rozhovorov. Osobitnú časť filmu tvorí práca s archívmi a animáciami, ktorá zaberala niekoľko mesiacov.

Súhlas:

Všetci protagonisti súhlasili s nakrúcaním.

Názor:

Myslím, že je prirodzené, ak sa človek chce vo svojej profesii realizovať a to aj v režime, s ktorým v mnohom nesúhlasí. Nie každý je povahou disident či revolucionár. Spochybňovať jeho prínos len preto, že počas socializmu zastával funkcie, je veľkým zjednodušením skutočnosti. Milan Čič sa ešte pred rokom 1989 usiloval o určité právne reformy, ktoré pomáhali systému zmierňovať. To, ako viedol vládu národného porozumenia, sa nedá považovať za nešťastné. Podarilo sa mu udržať poriadok v štáte po tom, čo sa spoločenské pomery zmenili. Myslím, že to bol slušný človek, hoci skôr akademik ako politik.

Prekvapenie:

Zaujímavé pre mňa boli politické okolnosti v roku 1989, to že VPNkári, napriek tomu, že boli hýbateľmi revolúcie, nemali odvahu aktívne sa pustiť do politiky a teda realizovať svoje heslá. Čo sa dá pochopiť, keďže nemali skúsenosti a možno ani chuť, boli to prevažne umelci alebo vedci. Preto boli nútení spolupracovať s bývalými predstaviteľmi režimu. Myslím, že táto "neorganizovanosť" vytvorila priestor politikom ako bol Vladimír Mečiar. To je pre mňa zároveň mementom, že revolúcia nestačí, okrem vízie je treba aj konkrétnu postupnosť krokov a ľudí, ktorí vezmú zodpovednosť za to, čo sa bude diať po tom.

Ďalšia tvorba:

Vo svojej ďalšej tvorbe sa venujem prepájaniu filmového a sociálneho, pracujem na projekte, ktorého cieľom je zlepšovať situáciu ľudí so zdravotným znevýhodnením.

„Mária Brnušáková nakrútila skvelú štúdiu o mentálnom prechode Slovenska z komunizmu do demokracie. Jej film skúma hranicu morálneho kompromisu, hranicu medzi pragmatickým a idealistickým riešením. Vďaka jej filmu som pochopil spojenie katolík - komunista /spojenie prestalo mať pejoratívny nádych/. A aj keď je film v prvom pláne o premiérovi Čičovi, dozvieme sa cez neho veľa hlavne o aktéroch zmien po 17. novembri.“ **Peter Kerekes**, dramaturg projektu.

Ján Čarnogurský

réžia: Kristína Leidenfrostová

Kristína Leidenfrostová/ 18.10. 1991 Bratislava

Vysoká škola Múžických umení, Ateliér dokumentárnej tvorby 2012-2017, Peter Kerekes 2012-2017.

Čarnogurského som predtým vnímala ako politika, pri ktorom sa ukázalo, ako veľmi záležalo mečiarovcom na diskreditácii niektorých ľudí. Je to už folklór, že Čarnogurský rozbil družstvá a nechcel samostatné Slovensko. Mne také zjednodušenia nikdy nesedeli. Zároveň ma lákalo dostať sa do prostredia, ktoré mi bolo hodnotovo blízke a rozprávať sa napríklad s Františkom Mikloškom. To bola pridaná hodnota, na tie stretnutia som sa vždy tešila. Až postupne som zistila, že okruh ľudí, ktorými sa Čarnogurský obklopuje, je väčší. Rozprávala som sa nielen s obyčajnými veriacimi, ale aj s takými, ktorí predtým volili Mečiara, s komunistami telom aj dušou, s prívržencami extrémistov. Nemyslím si, že sa priateli so všetkými, no o niečom to vypovedá. Už predtým som registrovala, že reční na demonštráciách proti americkým základniam, no nevedela som, že ich sám organizuje. A vtedy ma začala trápiť jedna naliehavá otázka. Stojí mu to všetko naozaj za to? Oni ho predsa nepotrebujú. Potrebuje on ich?

Ako dlho:

Od zoznámenia po posledný filmovací deň ubehol takmer rok. Prvýkrát sme sa stretli v jeho advokátskej kancelárii, boli to dve hodiny veľmi neosobného rozprávania. Na konci stretnutia mi povedal, že mám hlboký pohľad. V podstate odhadol moju pracovnú metódu, radšej pozorujem ako vstupujem do konfliktov. Špehovala som ho v kostole, na námestí pri demonštráciách. Začala som pozerať ruské správy, chodievala na stretnutia klubu Arbat, Čarnogurský je predsedom Slovensko-ruskej spoločnosti. Od začiatku všetci vedeli, že tam chodím kvôli nemu a že mám aj iné názory. Nepripila som si s nimi ani na zvolenie Trumpa, zostala som sedieť. Také stretnutie sme neskôr nakrúcali a bolo to pre mňa možno to najzaujímavejšie zo všetkých filmovacích dní. Viacerí vtedy povedali, že volili Mečiara a nijako to neľutovali, jeden pán priznal, že sa tešil, keď prišli sovietske tanky.

Súhlas:

Súhlasil. Náš rozhovor na konci posledného filmovacieho dňa sa niesol v celkom uvoľnenom duchu. Potvrdil, že si za všetkým, čo povedal aj stojí a nebude ma žalovať. Bol ochotný nechať si pod košeľou mikroport a aj nás nechať pozorovať, čo robí. To bolo vždy vzrušujúce, pretože sme všetci čakali so slúchadlami na ušiach, či v nestráženej chvíli povie niečo, čo by pred kamerou nepovedal. No oproti iným bývalým premiérom má jednu výhodu. Hovorí, čo chce, či sa to už ostatným páči alebo nie. Nepamätám sa ani na to, že by mi na nejakú otázku povedal, že na ňu odpovedať nebude. S Dzurindom som robila hodinový rozhovor a asi desaťkrát sa na mňa oboril s protiotázkou. Viete, čo sa ma pýtate? Toto sa ma nemôžete pýtať.

Názor:

Osobná skúsenosť vo mne veľa zmenila, a nielen v pohľade na Čarnogurského. Spomínam si, keď som pred dvoma rokmi prechádzala námestím, kde práve prebiehala protinatovská demonštrácia. Už z diaľky som počula nejaké frázy a ani som sa nezastavila, len som sa kyslo zatvánila a prešla pomedzi stojacich. O rok neskôr som tam stála a sledovala ľudí prechádzajúcich okolo. Videla som samé pohrdavé pohľady, presne také, ako bol ten môj. To je to posledné, čo niekomu pomôže. Každý sa ešte viac zabetónuje vo svojej bubline. A tak to podľa mňa robí aj on. S odstupom času si myslím, že som k nemu bola príliš milosrdná. To však bolo predtým, než prišla vražda a protesty za slušnú krajinu. Odvtedy sme už stáli s Čarnogurským na rozdielnych námestiach. Veľmi sa ma dotklo, keď vyhlásil, že mládež je zmanipulovaná, že aj ja, ktorá som stála na námestí s dieťaťom v kočíku, sa pokúšam o štátny prevrat, že tu robím druhú Ukrajinu. Myslím, že ak by som tento film robila teraz, bol by od základov iný. Jeho posledné postoje sa ma dotkli tak, že si neviem predstaviť, čo mu na najbližšom stretnutí povedať. No určite nechcem byť ticho ani prerušiť tento zaujímavý kontakt.

Prekvapenie:

Nerátala som s tým, no Čarnogurský je celkom príjemný spoločník. Nie je to len o starých historkách. Dokonca ma raz alebo dvakrát po nakrúcaní pozval na kávu, alebo mi len tak zobral statív a odprevadil niekoľko ulíc až k autu. Určite to tak vnímajú aj iní, ktorí vyhľadávajú jeho spoločnosť z rôznych iných dôvodov. Je príliš slušný na to, aby povedal neotravujte ma. Ani mne nikdy nepovedal, že moje otázky sú niekedy naivné. A čo bolo pre mňa trochu zahanbujúce a zároveň inšpirujúce zistiť, tento sedemdesiatnik dáva do toho, čo robí, oveľa viac energie ako ja do svojich filmov. Ja mám dvadsaťšesť.

Ďalšia tvorba:

Som teraz doma s ročnou dcérou, no pomaly pripravujem ďalší film. Bude o tom, ako sa na Slovensku zarába poctivá miliarda.

„Kristína Leidenfrostová predstavuje Jána Čarnogurského ako „rytieru smutnej postavy“. Človeka, ktorého si na jednej strane vážim pre jeho principiálny postoj v boji proti komunistickému režimu, na druhej strane sa čudujem nad jeho, takisto principiálnym postojom v jeho aktivitách proti základniam NATO a nad podporou /imperiólnemu/ Ruska. Ján Čarnogurský chcel vo filme vystupovať ako politik, ale Kristíne sa ho podarilo nakrútiť ako človeka. A ako každý človek, aj on má právo myliť sa.“ Peter Kerekes, dramaturg projektu.

Vladimír Mečiar

réžia: Dominik Jursa

Dominik Jursa /17.10.1988, Bratislava

Vysoká škola Múzických umení, Ateliér dokumentárnej tvorby 2011-2016, Milan Balog 2011 – 2013, Robert Kirchhof 2013 - 2016.

S filmom o Vladimírovi Mečiarovi som koketoval už na škole. Chcel som ho robiť ako ročníkovú prácu. Vtedy ma najviac priťahovala zvedavosť. Rovnako, ako aj pri niektorých iných školských prácach som sa chcel pomocou filmu priblížiť niečomu s inými názormi a hodnotami a skúmať to. Chcel som vedieť, čo Mečiar robí a ako žije po konci svojej aktívnej politickej kariéry. Na škole z týchto plánov napokon zišlo. Zistil som, že Tereza Notová už takýto film nakrúca a venoval som sa iným námetom. V poslednom ročníku školy sa to ku mne vrátilo. Prišla ponuka autorsky sa zúčastniť projektu Expremiéri. Mečiar tam už na mňa čakal, bral som to ako výzvu. Vtedy som ešte netušil, ako sa s ním natrápim.

Ako dlho:

Dlho sa nám k pánovi Mečiarovi nedarilo dostať. Nekomunikoval s nami. Osobne som sa mu priblížil až na nakrúcaní relácie Sobotné dialógy v Slovenskom rozhlase. Naznačil mi, že sa mu do toho nechce, ale možno si to rozmyslí. Nerozmyslel. Hľadal som teda kľúč, ako sa dostať k Mečiarovi. Uvedomil som si, že táto snaha a jej vyriešenie determinuje celý film. Nakoniec som sa rozhodol urobiť to, nad čím som dlho váhal. Vytiahol som žolíka - Eriku Vincourekovú. S Erikou máme na väčšinu vecí veľmi odlišné názory, ale napriek tomu máme dobrý kamarátsky vzťah. A tak vznikol koncept roadmovie po stopách Mečiara. V aute dvaja kompletne iní ľudia, názorovo aj generačne, ktorí ho spolu hľadajú. Keď sme sa neohlásene objavili na jeho vidieckom sídle, len vďaka prítomnosti Eriky nás nevyhodil. Naopak, bol veľmi vládny, ponúkol nám kávu a venoval nám veľa času. Vzniklo 5 hodín rozhovoru.

Názor:

To, že Mečiar ako človek dokáže pôsobiť ľudsky a priateľsky, som vedel, ale to, čo jeho osoba v dejinách Slovenska predstavuje, vnímam silne negatívne.

Prekvapenie:

Nie.

Ďalšia tvorba:

Nedávno som participoval réžiou na jednej časti v dokumentárnej sérii Biele vrany a hrdinovia medzi nami. Zaoberal som sa únikom mladých ľudí do zahraničia. Ďalší projekt, na ktorom už dlhodobo pracujeme, je dokument z východného Slovenska. Sledujeme skupinu miestnych aktivistov, ktorí sa bránia pred možnou ťažbou ropy a zemného plynu v blízkosti svojich obydľí.

„Ako nakrútiť ďalší film o Mečiarovi? Dominik Jursa sa s touto otázkou elegantne vyrovnal a vznikol film, ktorý najlepšie vystihuje koncept Expremiérov. Keď mal Dominik 18 rokov, pracoval ako kameraman pre TV ŽIVA a okrem iného, robil rozhovory aj s Vladimírom Mečiarom, ktoré moderovala Erika Vincoureková. Keďže Mečiar neodpovedal na žiadosť o natáčanie, vybral sa spolu s bývalou kolegyňou Erikou po Slovensku hľadať jeho stopy. Všetci máme v rodine niekoho, kto obdivuje vodcov zločineckých, extrémistických, alebo obskúrnych strán, ale nemôžeme ich z nášho života pre tieto názory vylúčiť. Presne tento pocit vyvoláva film Dominika Jursu. S Erikou Vincourekovou, ktorá dodnes patrí k obhajcom a obdivovateľom Mečiara jednoznačne nesúhlasí a dáva to najavo. Napriek tomu sedia spolu v aute, robia spolu film, hádajú sa, ale musia spolu vydržať, aby sa nakoniec k Mečiarovi dostali a nakrútili skvelý záver filmu.“ **Peter Kerekes**, dramaturg projektu.

Jozef Moravčík

réžia: Jana Durajová

Jana Durajová / 9. 7. 1987, Ilava

**Vysoká škola Múžických umení, Ateliér dokumentárnej tvorby 2011-2016, dokončenie 2018,
Milan Balog a Peter Kerekes**

Jozefa Moravčíka som si vybrala, pretože som si ho ako premiéra nepamätala a to ma lákalo. Zistila som, že moje okolie si naňho spomína tiež len veľmi vlažne. Začala som študovať krátke obdobie Moravčíkovej vlády, ktorá mi bola svojim pôsobením a zvratmi sympatická. Prekvapilo ma, že celý príbeh krátkeho, no pre vývoj Slovenska dôležitého obdobia, nie je komplexne rozpovedaný a zabúda sa naň. Preto som chcela pre seba aj pre divákov odhaliť osobnosť menej výrazného právnika, ktorého pôsobenie v politike bolo vraj náhodou a následné premiérstvo nevyhnutnosťou. Napriek tomu dokázal na pár mesiacov prispieť k stabilizácii našej krajiny v ťažkom období 90. rokov, ovplyvniť jej vývoj a potom sa z politiky opäť v tichosti stratiť, čo nie je pre slovenských politikov bežné.

Umožnilo mi to na ploche filmu skúmať osobnosť politika, ktorá by mala byť plne komplexná. Je však ťažké nájsť človeka, ktorý spĺňa všetky požiadavky od ambicióznosti a prirodzeného leaderstva až po silné morálne aspekty. Obzvlášť v krajine, v ktorej sme zvyknutí na jánošíkovské atribúty politikov.

Zároveň mi táto téma dala možnosť hovoriť o mečiarizme z iného, zákulisného pohľadu - z pohľadu ľudí, politikov, ktorí sa vzpriečili jeho presile a aktívne voči nemu bojovali. Moravčíková vláda položila základy pre nasledujúce vládne koalície a iste jej vo veľkej miere vďačíme za vývoj Slovenska nasledujúcich rokov. Ak sa chceme hýbať vpred, musíme poznať svoju minulosť a neopakovať rovnaké chyby, preto som rada, že som mala možnosť spracovať toto krátke, ale výrazné obdobie našich moderných dejín.

Ako dlho:

Celková realizácia projektu trvala rok, od úvodných stretnutí, po nakrúcanie a postprodukcii. S Jozefom Moravčíkom som pritom strávila s prestávkami trištvrt roku - najskôr sme sa stretávali na káve, kde mi

objasňoval svoje vnímanie vtedajších udalostí, potom sme začali nakrúcanie s ním aj inými členmi jeho vlády, či jeho blízkymi.

Súhlas:

S nakrúcaním súhlasil hneď. Myslím, že to vnímal aj ako svoju povinnosť vychádzajúcu z jeho predchádzajúcej štátnej funkcie, pretože nie je typ, ktorý by sa rád mediálne prezentoval. Chcel však nám a verejnosti priblížiť, čoho bol v politike 90. rokov účastný a tak sa nám rozhodol rozpovedať svoj pohľad na príbeh roku 1994. I keď mu kamery myslím zo začiatku neboli veľmi príjemné, pochopil náš zámer a uvoľnil sa. Jeho pôsobenie v našom filme však zostalo len v rovine bývalej politickej osobnosti, pretože Jozef Moravčík je človek, ktorí si chráni svoje súkromie a to sme sa snažili rešpektovať.

Názor:

Na začiatku som Jozefa Moravčíka na základe popisu iných vnímala ako nevýrazného právnicka s úradníckymi atribútmi - pokojný odborník s komplikovanejším vyjadrovaním, ktorý nespĺňa predpoklady politikov, akých poznáme dnes- nemal politické ambície, nebol zabávač a chýbala mu schopnosť predsať sa. Jeho vyrovnaná osobnosť a vysoká miera sebareflexie ma však príjemne prekvapili. Od prvého stretnutia mi bol sympatický spôsob, akým bojoval s tým, že sa nerád verejne prezentuje. Napriek tomu sa nám snažil s nátáčaním vyhovieť. Postupne sme tak pred kamerou spoznávali človeka, ktorý sa v prípade potreby dokáže zaktivizovať a prekonať sa. A tak som mohla viac pochopiť aj jeho minulé pôsobenie. Dnes ho vnímam ako človeka na svojom mieste, ktorý si uvedomuje svoje schopnosti aj limity. Zároveň má potrebu bojovať za svoje ideály. Jozef Moravčík prevzal dôležitú štátnu funkciu, stal sa predsedom vlády, hoci si bol vedomý, že nespĺňa všetky atribúty vedúceho štátneho politika, vodcu národa. Keď však videl, akým smerom sa uberá naša krajina, nenechalo ho to ľahostajným a pokúsil sa o zmenu - prekonal sám seba a spravil to, čo cítil, že Slovensko potrebuje. Svoju osobnosť však nepoprel a tak neskôr využil prvú príležitosť a politiku opustil. Jeho občianska angažovanosť a silná potreba pomôcť v ťažkých situáciách ma prekvapila. Myslím, že svojim politickým pôsobením by mohol byť dobrým príkladom pre súčasných politikov, ktorí do verejných funkcií vchádzajú možno často z iných motivácií a presvedčení.

Prekvapenie:

Celá jeho dočasná vláda ma prekvapila spôsobom, akým fungovala. Jej členovia sa dokázali spojiť a kooperovať napriek výrazným názorovým rozdielom, jednotliví politici sa k svojim funkciám stavali odborne. Tak som mala možnosť spoznať princíp vlády, ktorá samú seba nazýva nudná. V tomto význame však ide o benefit, princíp pragmatického vládnutia bez káuz a prehnaných emócií, čo som si v aktuálne politickej situácii rada pripomenula.

Ďalšia tvorba:

Lúky, Dvory, Háje, dok., 20 min. *Príbeh dediny Stará Petržalka a ľudí, ktorí po vybudovaní sídliska získali novú identitu.* **Pozor padá galéria**, dok. film. *Príbeh rekonštrukcie SNG ako inštitúcie, ktorá bojuje za kultivovanosť národa.* **ONI**, dok. séria. *Séria dokumentárnych portrétov ľudí so zdravotným znevýhodnením.* **Projekt '73**, dok., 12 min. *Grafickí dizajnéri Choma, Rosmány a Meisner sa vracajú k plagátovým technikám 70. rokov.* Wiktor Leo Burnett/ Heineken 2016 Premietania: Bažant kinematograf. **Jedna druhej riekla**, dok., 23 min. *Roadmovie matky a dcéry po stopách manžela a otca, ktorý skoro odišiel.* **Legenda Argyllu**, dok. 29 min. *Príbeh Festivalu Devín a jeho zakladajúcich členov.*

Slovenská galéria, dok., 18 min. *Dokumentárny film o kontroverznej prístavbe SNG a jej architektovi Vladimírovi Dedečkovi, do ktorého života výrazne zasiahla.* **Parcela**, dok., 5 min. *Rodinný portrét prostredníctvom domu pozostalej vo forme jednózáberovky.* **Maturita č. 3**, dok. 4 min. *Jeden deň maturít, štúdia prostredia.* **Portrét historika Valeriána Bystrického**, dok., 4 min. *Jeden diel portréту vedcov.* **Zelinka**, dok., 15 min. *Portrét dôchodcu, ktorý sa už neberie vážne.*

„Film o "najnudnejšej vláde" /ako ju charakterizovala jej členka Brigita Schmögnerová/ sa rozhodla nakrútiť Jana Durajová. Jozef Moravčík bol premiérom krátku dobu v období medzi vyjadrením nedôvery vláde Mečiara a predčasnými voľbami. Po kovbojskej mečiarovej vláde priniesol do politiky slušnosť a profesionalitu. Durajovej film je zamyslením sa aj nad tým, nakoľko sú tieto vlastnosti atraktívne pre slovenských voličov, prečo tak často dávajú prednosť boxerom pred bežcami.“ **Peter Kerekes**, dramaturg projektu.

Mikuláš Dzurinda

réžia: Lena Kušnieriková

Lena Kušnieriková/ 24.9.1991

Vysoká škola Múžických umení, Ateliér dokumentárnej tvorby 2011-2016, Milan Balog 2011-2013, Jaro Vojtek 2014-2016.

Pravda je taká, že mi ho prideliť Peter Kerekes. Pôvodne som chcela iného. Ale keď mi ho už dali tak som neprotestovala. Keď Dzurinda začal premiérovať, mala som 8 rokov. Bolo pre mňa zaujímavé, spätne spoznávať dobu, v ktorej som vyrastala. Zaujímal ma rozpor medzi - z môjho pohľadu Dzurindovými dobrými reformami a ukončením éry Mečiara, no na druhej strane korupčné škandály a Dzurindov “nešťastný” koniec. Zaujímal ma strata kontaktu s realitou, a či sa dá z toho vrátiť späť. Rozmýšľala som nad tým, čo s človekom spraví alebo nespraví moc.

Ako dlho:

Pôvodne som chcela celý film točiť na Ukrajine, kam v tom čase Dzurinda často chodieval. To sa však nepodarilo, preto som sa prispôbovala aktivitám, ktoré mal tu v okolí. Skoro každé nakrúcanie som dohadovala cez jeho asistentku, ktorá žije v Bruseli. To bolo trochu zdĺhavé. Mal na mňa veľmi málo času a v podstate on vyberal čo môžem točiť a kam ma už nepusti. Dokopy sme nakrúcali možno 10 krát. Boli to rôzne eventy, behy, panelové diskusie, rozhovory, na ktoré som mohla ísť.

Súhlas:

Ak si dobre pamätám, tak sa ma spýtal, či film vznikne aj ak by nesúhlasil. Nato som odpovedala, že áno, vznikne aj tak. Vzápätí na to súhlasil hneď, ale rovno mi povedal, že je veľmi pracovne vyčerpaný a že má málo času.

Názor:

Keď začal premiérovať, mala som 8 rokov. Pochopila som, že ja nie som pre Dzurindu rovnocenný partner na politickú debatu. Ja jeho argumentácií nestíham. Bolo nevyhnutné to vo filme priznať. Čakala som, že bude mať viac tendenciu mi veci objasniť a v klude vysvetliť, to sa z môjho pohľadu úplne neudialo, ale možno som sa mala inak pýtať. Pochopila som, že je to človek, ktorý ide stále vpred a stále na sebe pracuje. Dobro sa mi robilo so Zuzanou a Janou, jeho dcérami, ktoré boli ochotné nakrúcať aj rozprávať o veciach.

Prekvapenie:

Asi ani nie.

Ďalšia tvorba:

Dokončila som diel z cyklu Biele vrany a hrdinovia medzi nami - Pezinská skládka. So Zuzanou Piusi pripravujeme film o vode na Žitnom ostrove a jej znečistení. S Janou Durajovou pripravujeme film o rekonštrukcii SNG. S Janou Bučkovou pripravujeme film o téme alkoholizmu.

„Lena Kušnieriková poňala svoj film ako svoj boj s Mikulášom Dzurindom. Z filmu je na jednej strane cítiť obdiv k tomu, že Dzurinda pomohol k porážke mečiarizmu, na druhej strane bojuje so svojim sklamaním a hnevom, nad jeho kauzami. Veľmi úprimný film, kde sa mladá autorka bez právnického vzdelania zúfalo snaží dostať odpovede od mediálne školeného politika, ktorý sa vie elegantne vyhnúť neprijemným otázkam. Film je krásny v tom, že nie je čiernobiely, Dzurinda z neho vychádza, respektíve vybieha, ako človek so svojimi chybami, ale aj pozitívami.“ **Peter Kerekes**, dramaturg projektu.

Iveta Radičová

réžia: Edo Cicha

Edo Cicha /31.12.1991, Bratislava

Vysoká škola Múzických umení, Ateliér dokumentárnej tvorby 2013-2018, Robert Kirchhoff, Marek Šulík 2013-2014, Peter Kerekes 2014-2015, Jaro Vojtek 2015-2018.

Producenti povedali, že by preferovali, keby Radičovú, ako jedinú ženu medzi expremiérmi, spracoval muž. Tým pádom to ostalo medzi mnou a Dominikom Jursom. Keďže Dominik váhal, vzal som to ja. Vyhovovalo mi, že budem robiť film o niekom, kto mi je aspoň trochu sympatický. Zároveň pre mňa bolo atraktívne späť preskúmať spoločensko-politické dianie v tých rokoch, kedy som iba začínal nadobúdať občianske vedomie. O politiku som sa totiž začal serióznejšie zaujímať až v období, kedy končila Radičovej vláda. Dovtedy som sa na politikov pozeral stereotypným, zovšeobecňujúcim spôsobom, ktorý je v slovenskej spoločnosti bežný. Teda, že všetci sú to zlodeji a klamári. Až potom som

sa naučil rozlišovať. Hoci šlo v mojom prípade len o časovú koreláciu, dúfal som, že by film o pôsobení Ivety Radičovej na poste premiérky mohol mať potenciál tieto stereotypy u istého typu diváka narušiť.

Ako dlho:

Myslím, že sme spolu oproti mojim kolegom a ich expremiérom strávili pomerne veľa času. Dokopy sme spolu strávili možno 10 dní v priebehu niekoľkých týždňov.

Súhlas:

Pani Radičová súhlasila prakticky hneď. Prvý raz sme sa stretli u nej na BISLA, kde učí. Vysvetlil som jej na rovinu o čo mi ide a jej to bolo, dovoľm si povedať, sympatické.

Názor:

Môj východiskový pocit z Ivety Radičovej sa nakoniec v podstate len potvrdil. Verím, že bola kompetentnou političkou s čistými úmyslami.

Prekvapenie:

Trochu ma prekvapila jej energickosť, jej pracovné tempo, že stále vládze fičať na plné obrátky.

Ďalšia tvorba:

V minulosti som urobil zopár študentských filmov prevažne poetického, introspektívneho charakteru. Pred tohtoročnými komunálnymi voľbami by mal vyjsť môj magisterský film, v ktorom rozoberáme praktiky zneužívania moci vedením mesta Humenné.

Film je možné vidieť online: https://www.youtube.com/watch?v=6ru8l_N7TNc

„Film Eda Cichu o Ivete Radičovej je poctivým dokumentom, ktorý sa snaží na malej ploche zhrnúť hlavné body jej kariéry. V druhom pláne filmu beží veľmi sympatické posolstvo, že sa musíme angažovať v politike, aj keď je plná sebestredných karieristov a ziskuchtivých ľudí. Pretože „Nakoniec nám budú vládnuť tí najneschopnejší z nás, to je trestom za neochotu podieľať sa na politike“ (Platón).“ Peter Kerekes, dramaturg projektu.

Robert Fico

réžia: Lucia Kašová

Lucia Kašová /16.10. 1983, Bratislava

Vysoká škola Múžických umení, Ateliér dokumentárnej tvorby 2013 – 2018, Robert Kirchhoff.

Robert Fico bol pre mňa osobne ťažký oriešok kvôli vyhranenému názoru, ktorý voči nemu prechovávam. Snažila som sa tento názor utlačiť do pozadia a vidieť Roberta Fica znova ako človeka, nie ako karikatúru hranola. Mojim zámerom bolo ukázať človečenstvo namiesto odsúdenia, túžba vedieť o ňom viac a prehovoriť k jeho voličom. Zobrazíť prázdno, ktoré moc, peniaze a skrivené hodnoty prinášajú. Ukázať morálne kompromisy, ktoré sa vynárajú medzi riadkami filozofických otázok. Ak by

som mala na výber, určite by som si vybrala spomedzi premiérov Roberta Fica, ale na výber som nemala, keďže sa stal expremiér len v júni tohto roka a na film som mala pramálo času. Bola som postavená pred rozhodnutie: Urobiť tento film vo veľmi krátkom čase, alebo ho neurobiť vôbec. Rozhodla som sa pre časovú tieseň. Druhá otázka bola, či bude pán Fico vo filme účinkovať. Pripadalo mi neadekvátne odsúdiť túto možnosť, tak som sa jej ujala ako som najlepšie vedela v danom čase. Nevylučujem, že začatý projekt bude pokračovať a vyústi v hodnotný film.

Ako dlho:

Pán predseda nám venoval dva dni svojho času a dotáčali sme ďalšie dva dni. Plus obhliadky.

Súhlas:

V určitom momente leta som chodila na Súmračnú ako na klavír. Cez previerku bolo nutné sa dostať za každých okolností. Až na štvrtý audiencii som sa stretla s pánom predsedom z očí do očí. Prvoradá pri dokumente je ustáliť dôveru medzi režisérom a protagonistom. Zázrakom sa mi to podarilo.

Názor:

Môj názor tvorí film. Snažila som sa pristúpiť k látke bez predsudkov, pátrať po duši, ako pri každom inom dokumente. To, čo som našla na konci tejto cesty bola ľútosť voči bytosti, tak zašňurovanej vo svojej existencii, že krása k nemu nerozpráva. A to je tragédia.

Prekvapenie:

Prekvapenie nenastalo, iba skepsa.

Ďalšia tvorba:

Toto píšem z Karibských ostrovov, kde nakrúcame môj prvý celovečerný film o opitom námorníkovi a hraniciach slobody. Dokončený film: **43 rokov bratislavského metra**. Účinkujú: Mikuláš Hrubíško, Peter Martinko, Peter Kresánek, Jozef Moravčík, Milan Ftáčnik, Ivo Nesrovnal.

Bratislavské metro je legenda, sen a zároveň ukážka neschopnosti komunálnej politiky riešiť dopravu v hlavnom meste. Krátky dokumentárny film o projekte, z ktorého ostal len tristometrový tunel, sa snaží hľadať odpovede na otázku, kde sa stala chyba. Film online: <https://vimeo.com/226265096>

„Zatiaľ posledný Expremiér - Robert Fico dal Lucii Kašovej a jej filmovému štábu k dispozícii dva dni svojho života. Film je založený len na rozhovoroch Lucie Kašovej a Roberta Fica, bez komentárov historikov a politológov. Aj keď sa to na prvý pohľad nezdá, oproti sebe sedia, stoja a prechádzajú sa dve silné osobnosti, o sebe presvedčený Robert Fico a hľadajúca Lucia Kašová.“ **Peter Kerekes**, dramaturg projektu.

„Výsledné filmy sú veľmi rôznorodé, či už ide o formu, alebo autorský prístup. Samozrejme, je v nich aj rôzna miera odstupu – perspektíva, z ktorej je možné hodnotiť napríklad vládu Milana Čiča je dosť odlišná ako povedzme reflexia vládnutia Ivety Radičovej. Koniec-koncov, pracujeme tu s dejinami, ktoré sa ešte stále dejú, o čom svedčí napríklad aj fakt, že počas výroby cyklu sme po marci tohto roku museli nečakane nakrútiť ďalší diel o Robertovi Ficovi. Na rozdiel od českého cyklu sa nám v každom filme podarilo v nejakej forme spolupracovať s jeho protagonistom, v prípade Milana Čiča s jeho dcérou.

*Základnou úlohou, s ktorou sa všetci režiséri museli vysporiadať bolo, ako preniknúť pod škrupinu verejnej figúry politika a nájsť pod ňou človeka. Miera do akej sa im to podarilo predurčila formu a charakter jednotlivých dokumentov.“***Zora Jaurová, Mátyás Prikler**, producenti.